

۱ یک مرکز علمی با تخصصهای معین.

۲ مرکز تربیت نیروی مهذب و کارآمد برای هدایت دینی و اخلاقی جامعه.

۳ خط مقدم جبهه ی تقابل با تهدیدهای دشمنان در عرصه های گوناگون.

۴ مرکز تولید و تبیین اندیشه ی اسلام در باب نظامات اجتماعی.

۵ مرکز و شاید قله ی نوآوریهای تمدنی و آینده نگری های لازم در چارچوب پیام جهانی اسلام.

مقدمه

حوزه صرفاً یک مؤسسه تدریس و تدرّس نیست، بلکه مجموعه‌ای از علم، تربیت و کارکردهای اجتماعی و سیاسی است

تلاش برای تقویت عناصر
تشکیل دهنده حوزه
علمیه به منظور «پیشرو
و سرآمد» شدن حوزه

میراث علمی شیعه: وارث سرمایه سترگ علمی شیعه؛ محصول اندیشه‌ورزی هزاران عالم دینی.
محورهای اصلی دانش: علم فقه (محور اصلی)، و پس از آن کلام، فلسفه، تفسیر و حدیث.
پیشرفت علمی فقه: نیازمند تولیدات علمی فاخر، ارتقاء سطح علم و یافته‌های جدید.
انتظارات امروز از فقه:

- پاسخ به نیازهای عملی فرد و جامعه با پشتوانه فکری و علمی استوار، قابل فهم و هضم.
- پاسخ به سؤالات بی‌سابقه ناشی از پدیده‌های پیچیده زندگی امروز.
- ارائه نگاه کلان شارع به ابعاد زندگی بشر و پایه‌های اصولی آن.

الزامات برای فقها:

- آشنایی با همه ابعاد و معارف دینی.
- آشنایی مناسب با یافته‌های علوم انسانی و دانش‌های مرتبط با زندگی انسان.

چالش‌ها و اصلاحات در روش‌ها:

- طولانی بودن دوره تحصیل و لزوم بازنگری در کتب درسی (مانند جایگزینی کتب قطور و محققانه برای مراحل اولیه).
- توجه به اولویتهای فقهی متناسب با نظام اسلامی و حکمرانی (مانند روابط دولت و مردم، نفی سبیل، نظام اقتصادی، منشأ حاکمیت، نقش مردم، عدالت).
- پرهیز از غرق شدن در مهارت‌های آلی و مقدماتی یا موضوعات غیر اولویت‌دار که مانع تبیین سبک زندگی اسلامی شود.
- هدف کار علمی نباید اظهار فضل و سعه باشد.

نهاد برون‌گرا: خروجی حوزه در خدمت فکر و فرهنگ جامعه و انسان‌ها.

وظیفه اصلی: «بلاغ مبین» (رساندن آشکار پیام دین) در گستره‌ای عظیم از معارف توحیدی تا سبک زندگی و محیط زیست.

چالش‌ها:

- لزوم آشنایی با فضای فکر و فرهنگ جامعه و تناسب محتوای تبلیغی با واقعیت‌های فکری مردم (بویژه جوانان).
- مقابله با سیل القائات مغالطه‌آمیز.

عناصر کلیدی مورد نیاز:

تعلیم (آموزش):

- رساندن پیام به‌روز، پرکننده خلاء و برآورنده هدف دین.
- ایجاد دستگاهی برای آموزش قدرت اقناع، شیوه گفتگو، تعامل با افکار عمومی و رسانه‌ها، انضباط در مواجهه با مخالف.
- استفاده از ابزارهای فنی روز، گردآوری القائات و ارائه پاسخ‌های قوی.
- تدوین بسته‌های مناسب اندیشه و فرهنگ برای نسل جوان و خانواده‌ها.
- اتخاذ موضع ایجابی و تهاجمی (نه فقط دفاعی) در برابر فرهنگ انحرافی.
- پرورش «مجاهد فرهنگی».

تهذیب (خودسازی):

- دعوت به تهذیب نفس و اخلاق اسلامی (دعوت‌کننده خود باید برخوردار باشد).
- اخلاص در عمل و پرهیز از وسوسه مال و نام و مقام.

تربیت نیرو برای وظایف خاص: در نظام و اداره کشور، و ساماندهی درون حوزه.

هویت جهادی حوزه: رهبری یا حضور علمای دین در خط مقدم حرکات اصلاحی و انقلابی در ۱۵۰ سال اخیر

(مثال: مشروطه، قرارداد تنباکو، ملی شدن نفت، انقلاب اسلامی).

مقابله با استعمار و استبداد: مبارزه با قراردادهای ننگین، جنگ مسلحانه با اشغالگران، حمایت از فلسطین.

نقش امام خمینی (ره): هشدار نسبت به تحجرگرایی، تقدس‌نمایی و جدایی دین از سیاست.

خطر جدایی دین از سیاست: بزرگترین هدیه به استعمار و نظام‌های فاسد.

تجلی قدسیت دین: در میدان‌های جهاد فکری، سیاسی و نظامی (سیره پیامبر (ص) در تشکیل حکومت و نیروی نظامی).

وظیفه قطعی: حوزه نباید از مردم، جامعه و مسائل اساسی آن جدا شود و جهاد در هنگام نیاز وظیفه قطعی است.

هدف برتر انقلاب: «استقرار تمدن اسلامی».

ویژگی‌های تمدن اسلامی:

- علم و فناوری و منابع در خدمت عدالت اجتماعی، رفاه عمومی، کاهش فواصل طبقاتی، پرورش معنوی، ارتقاء علمی، شناخت طبیعت و استحکام ایمان.
- مبتنی بر توحید، تکریم انسان (فارغ از جنس، نژاد و...)، عدالت، آزادی انسان و مجاهدت عمومی.
- تقابل با تمدن مادی کنونی: نقد تمدن مادی (استعمار، ظلم، فساد اخلاقی، جنگ‌طلبی).

وظیفه امروز:

- کمک به ابطال تمدن باطل.
- تدارک تمدن جایگزین (اسلامی) در نظر و عمل.
- نمونه‌های موفقیت: انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی، دفاع مقدس، حوزه قم.

وظیفه حوزه در این بخش:

- ترسیم خطوط اصلی و فرعی تمدن نوین اسلامی.
- تبیین، ترویج و فرهنگ‌سازی آن در جامعه «از برترین مصادیق بلاغ مبین».

نقش فقه و علوم عقلی:

- فلسفه اسلامی:** ترسیم امتداد اجتماعی برای مسائل اصلی.
- فقه:** احصاء مسائل نوپدید تمدنی و تعیین احکام آن با گسترش دید و نوآوری.
- روش استنباط:** فقه سنتی (اجتهاد جواهری) با در نظر گرفتن عنصر «زمان» و «مکان» (تغییر حکم با تغییر موضوع).
- توجه:** نوفهمی نباید منجر به ناخالص‌سازی شریعت شود

نیاز جامعه به نظامات: اداره شئون اجتماعی (حکومت، قضا، اقتصاد، خانواده و...) بر اساس نظامات مشخص.

مبنای اسلامی نظامات: در حکومت اسلامی، این نظامات باید برگرفته از اسلام و متون معتبر باشد.

ظرفیت فقه شیعه: دارای کفایت لازم برای طراحی نظام‌های اداره جامعه.

اهمیت ولایت فقیه: مباحث امام راحل، آغازی مبارک برای تحقیق در این زمینه.

وظیفه حوزه: پر کردن خلأ در طراحی بسیاری از نظامات اجتماعی کشور.

فقاہت امت‌ساز: فقه محدود به احکام فردی و عبادی نیست.

الزامات:

- آشنایی حوزه با یافته‌های روز جهان درباره این نظامات.
- طراحی شاکله نظامات اجتماعی بر اساس اندیشه اسلامی با بهره‌گیری از یافته‌های بشری.
- همکاری حوزه و دانشگاه: در این زمینه دارای توان و تکلیف هستند.

